

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ **«Всесвітня історія»**

освітньо-науковий рівень «Доктор філософії»
Спеціальність 032 Історія та археологія
(денна та заочна форми навчання)

Умань - 2023

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Побудова національної системи освіти України передбачає новий підхід до професійної підготовки майбутніх фахівців, основним критерієм якої виступає рівень компетентності випускників, раціональне поєднання їх теоретичних знань з умінням застосовувати їх на практиці.

Головним завданням додаткового вступного фахового випробування для вступників спеціальності 032 Історія та археологія на освітньо-науковий рівень «Доктор філософії» є перевірка відповідності рівня підготовки майбутніх фахівців Галузевому стандарту вищої освіти за спеціальністю «Історія та археологія».

Програма фахового випробування покликана перевірити рівень фахової компетентності майбутнього історика, що відповідає його освітньо-професійній програмі. Вона сприяє виявленню рівня спеціальної підготовки фахівця ОС магістр та ОКР спеціаліст та готовність до продовження навчання на здобуття освітньо-наукового рівня «Доктор філософії».

Програма випробування містить питання, які охоплюють період з найдавніших часів до сьогодення. Вони стосуються процесу формування європейської і світової цивілізації, містять найважливіші соціально-економічні, політичні та державотворчі події, етапи національно-визвольного та суспільно-політичного рухів, діяльність громадських організацій, політичних партій, видатних осіб, внутрішню та зовнішню політику країн світу.

Запропоновані питання дозволяють виявити рівень цілісності та системності теоретичних знань вступника з історії народів світу, елементів їх державності, процесу політичного, соціально-економічного і культурного розвитку з найдавніших часів до сьогодення, ступінь сформованості вмінь та навичок щодо аналізу та узагальнення історичних явищ, виявлення причинно-наслідкових зв'язків історичних подій і процесів; оцінки ролі народних мас, суспільних груп, громадських організацій та політичних партій, особи в історичному процесі, подіях і явищах світової історії; володіння елементами наукового підходу до всесвітньої історії, навичками критичного осмислення документів і роботи з першоджерелами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ І ВМІНЬ ВСТУПНИКІВ

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	Вступник називає окремі історичні події й за допомогою екзаменатора знаходить відмінності між ними.
Склав	Початковий	100	Вступник відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про історичні події.
		101 – 109	Вступник виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на

		запитання; допускає грубі порушення норми літературної мови.
	110 – 119	Вступник виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає порушення норми літературної мови.
Середній	120 – 129	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
Середній	130 – 139	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
	140 – 149	Вступник виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Вступник частково розкриває питання при допомозі викладача.
Достатній	150 – 159	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
	160 – 169	Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в

			<p>послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.</p>
		170 – 179	<p>Вступник виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Вступник уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.</p>
Високий		180 – 189	<p>Вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень.</p>
		190 – 199	<p>Вступник ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду.</p>
		200	<p>Вступник ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади</p>

СТРУКТУРА ОЦІНКИ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 100 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. ЖИТТЯ ЛЮДЕЙ ЗА ПЕРВІСНИХ ЧАСІВ

Періодизація історії людства. Епоха стародавнього світу як перший період в історії людства. Історичні джерела.

Походження людини. Залюднення Європи. Найвідоміші стоянки первісних людей на території Європи.

Поява людини сучасного типу.

Форми господарювання первісної людини. Суспільна організація та організація влади за первісних часів.

Духовна культура і вірування людей за первісних часів.

Тема 2. ДАВНІЙ ЄГИПЕТ

Утворення держави та цивілізації в Єгипті. Влада та господарське життя у Давньому Єгипті. Посилення Єгипту в III тис. до н.е. Будівництво пірамід. Розквіт та занепад Єгипту у II тис. до н.е. за часів Середнього та Нового царств.

Релігія, міфологія та культура Давнього Єгипту. Наукові знання. Писемність і освіта. Архітектура та мистецтво.

Тема 3. ПЕРЕДНЯ АЗІЯ

Найдавніші держави Двортччя. Давній Вавилон.

Ассирія.

Фінікійські міста-держави та Ізраїльсько-Іудейське царство.

Нововавилонське царства у першій половині I тис. до н.е.

Перська держава Ахеменідів.

Тема 4. ДАВНІ ІНДІЯ І КИТАЙ

Давня Індія.

Індська цивілізація. Прихід аріїв (Ведійська цивілізація). Релігія та культура Давньої Індії.

Давній Китай.

Імперії Цінь. Релігія та культура Давнього Китаю.

Тема 5. ДАВНЯ ГРЕЦІЯ

Мінойсько-ахейська палацова цивілізація у II тис. до н.е. Ахейська палацова цивілізація. Давня Спарта. Утворення Афіньської держави.

Велика грецька колонізація. Греко-перські війни. Афінська демократія за часів Перикла. Еллінізм. Криза грецької державності та піднесення Македонії. Підкорення Греції Філіпом II і походи Александра Македонського.

Елліністичний етап в історії Греції. Культура Давньої Греції. Давньогрецька міфологія і релігія. Виникнення науки. Театр. Архітектура і скульптура. Олімпійські ігри.

Тема 6. ДАВНІЙ РИМ

Рим царської доби.

Римська республіка V – I ст. до н.е. Боротьба Риму за панування у Середземномор'ї. Становлення імперії.

Римська імперія доби принципату та домініату. Виникнення християнства і християнізація Римської імперії.

Розпад Римської імперії на Західну та Східну (Візантію).

Падіння Західної Римської імперії. Культура Риму. Наука і мистецтво. Основні архітектурні пам'ятки.

Тема 7. СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СВІТ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Народження середньовічної Європи. Утворення варварських королівств. Імперія Карла Великого та її поділ.

Скандинавія: Нормани. Походи вікінгів. Країни Скандинавії у XII – XIII ст.

Франція: правління Філіппа IV Красивого. Столітня війна та об'єднання Франції.

Англія: нормандське завоювання Англії. Велика хартія вольностей. Виникнення парламенту.

Священна Римська імперія: утворення Священної Римської імперії. Німецький «наступ на Схід». Закріплення територіальної роздробленості.

Країни Середземномор'я: італійські міські республіки. Мусульманська Іспанія. Реконкіста та утворення Іспанського королівства.

Тема 8. СЕРЕДНЬОВІЧНЕ СУСПІЛЬСТВО

Структура суспільства і теорія трьох станів. Виникнення станової монархії.

Середньовічне місто. Боротьба городян із сеньйорами. Міські комуни. Ремесло й торгівля.

Тема 9. РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНЕ ЖИТТЯ СЕРЕДНЬОВІЧНОЇ ЄВРОПИ

Християнізація Європи. Хрестові походи. Боротьба церкви з еретиками.

Тема 10. ВІЗАНТІЯ. АРАБСЬКИЙ СВІТ

Візантійська імперія: утворення Візантійської імперії. Правління Юстиніана. Загибель імперії. Культура Візантії.

Арабський халіфат: Мухаммед і виникнення ісламу. Розквіт і занепад Халіфату. Знання та культура арабського світу.

Тема 11. КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ В V-XV ст.

Витоки середньовічної культури. Школи та університети. Книгодрукування. Архітектура, живопис, скульптура.

Тема 12. СЛОВ'ЯНИ ТА ЇХНІ СУСІДИ

Держави Центральної та Східної Європи.

Виникнення слов'янської писемності. Чеське королівство. Ян Гус і гуситські війни. Угорщина. Польське королівство.

Північно-Східна Русь у XII – першій половині XIV ст.

Великий Новгород.

Утворення та зміцнення Московської держави.

Правління Івана III. Культура Московської держави.

Турецька держава.

Утворення Османської імперії. Правління Мехмеда II.

Тема 13. ІНДІЯ. КИТАЙ

Індія.

Імперія Гуптів. Делійський султанат. Релігія. Наука і культура.

Китай.

Імперія Тан. Монгольське іго. Державне управління. Культура.

Тема 14. ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ: ЗУСТРІЧ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Причини і передумови Великих географічних відкриттів XV – XVI ст. Доколумбові цивілізації Америки та народи Африки. Христофор Колумб і відкриття Нового Світу. Відкриття морського шляху до Індії. Завоювання Нового Світу. Перші колонії. Наслідки Великих географічних відкриттів.

Тема 15. ЛЮДИНА РАННЬОЇ НОВОЇ ДОБИ

Матеріальний світ і суспільство.

Технічні вдосконалення. Господарювання. Зміни в суспільстві. Шлюб і сім'я, становище жінки. Повсякденне життя Західної Європи.

Тема 16. РЕФОРМАЦІЯ І КОНТРРЕФОРМАЦІЯ

Реформація в Німеччині. Мартін Лютер. Аугсбурзький мир.

Поширення Реформації та Контрреформація.

Кальвінізм. Орден єзуїтів.

Тема 17. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ В XVI – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст.

Франція.

Ранній французький абсолютизм. Релігійні війни.

Іспанія.

Іспанія в XVI ст. Приєднання Португалії.

Нідерланди у складі іспанської монархії. Початок національно-визвольного руху. Народження республіки.

Англія.

Процес обгороджування. Королівська Реформація. Прихід до влади династії Стюартів.

Міжнародні відносини.

Тридцятилітня війна. Вестфальський мир.

Тема 18. КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ XVI – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVII ст.

Італійське Відродження.

Північне Відродження. Мистецтво Німеччини. Мистецтво Нідерландів.

Досягнення науки. Нові знання про Всесвіт.

Драматургія та театр. Мистецтво доби бароко.

Тема 19. ПОЛЬСЬКА ДЕРЖАВА І МОСКОВСЬКЕ ЦАРСТВО

Річ Посполита.

Шляхетська демократія. Утворення Речі Посполитої.

Московська держава.

Правління Івана IV Грозного. Воцаріння династії Романових. Культура.

Тема 20. КРИЗА СТАРОГО ПОРЯДКУ. ПОЧАТОК МОДЕРНІЗАЦІЇ

Англія.

Англія напередодні революції. Диктатура Кромвеля. Реставрація Стюартів. Переворот 1668 р. Початок промислового перевороту.

Франція.

Абсолютизм за Людовіка XIV. Французький класицизм.

Австрія за правління Марії Терезії. Реформи Йосипа II.

Росія.

Реформи Петра I. Епоха Катерини II. Культура наприкінці XVII – XVIII ст.

Сполучені Штати Америки.

Англійські колонії в Північній Америці. Проголошення незалежності США. Конституція.

Тема 21. КРАЇНИ СХОДУ

Османська імперія. Персія.

Османська імперія та її зовнішня політика. Перське царство.

Індія.

Держава Великих Моголів. Проникнення європейців у Індію. Релігійне та культурне життя.

Китай та Японія.

Китай за правління династії Цин. Об'єднання та самозакриття Японії. Культура.

Тема 22. СВІТ НАПРИКІНЦІ XVIII – у XIX ст.

Загальна характеристика змін у господарюванні, політичному житті, розвитку духовної сфери суспільства. Доба Просвітництва.

Тема 23. КРАЇНИ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII - у XIX ст.

Франція.

Початок Французької революції. Декларація прав людини і громадянина.
Встановлення республіки. Якобінська диктатура.
Франція за часів Наполеона I. Війни Наполеона.
Віденський конгрес та його рішення.
Франко-німецька війна 1870 – 1871 рр.

Велика Британія.

Чартизм. Вікторіанська доба. Формування ліберальної та консервативної партій. Ірландське питання. Британське володарювання в Індії. Тред-юніони.

Австрія.

Перетворення Австрійської імперії на дуалістичну монархію.

Німеччина.

Об'єднання Німеччини в 1871 р. Внутрішня і зовнішня політика Отто фон Бісмарка.

Італія.

Об'єднання Італії.

Росія у XIX ст.

Росія за часів Олександра I. Повстання декабристів. Модернізація імперії. Скасування кріпосного права. Реформи другої половини XIX ст. та їх наслідки.

США в XIX ст.

Громадянська війна 1861 – 1865 рр. Реконструкція Півдня. Економічне піднесення країни.

Європейські революції 1848-1849 рр. та їх наслідки.

Японія.

Доба Мейдзі в Японії. Реформування економічного та суспільно-політичного життя.

Китай.

Китай у другій половині XIX ст.

Суспільно-політична думка Європи.

Соціалізм. Марксизм.

Тема 24. УТВЕРДЖЕННЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА В ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВАХ СВІТУ

Формування індустріального суспільства. Науково-технічна революція кінця XIX ст. та її наслідки. Монополізація економіки. Нові класи і суспільні верстви.

Тема 25. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В ОСТАННІЙ ТРЕТИНІ XIX ст. – ПОЧАТКУ XX ст.

Завершення територіального поділу світу. Міжнародні відносини в 1871 – 1914 рр. Троїстий союз. Антанта. Міжнародні кризи та конфлікти на початку XX ст. Гонка озброєнь.

Тема 26. КУЛЬТУРА НАРОДІВ СВІТУ НАПРИКІНЦІ XVIII - У XIX ст.

Мистецтво наприкінці XVIII – XIX ст. Розвиток науки і техніки. Повсякденне життя людей.

Тема 27. СВІТ НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Періодизація світового розвитку в першій половині ХХ ст. Визначальні тенденції світового розвитку: економічний, технічний, інтелектуальний прогрес, соціальний та національно-визвольні рухи. Особливості соціально-економічного розвитку провідних країн світу (США, Англії, Франції, Німеччини, Росії та Японії) на початку ХХ ст. Державний устрій та політичні системи США, Англії, Франції, Німеччини та Японії. Основні ідейно-політичні течії в суспільному житті США, та Європи. Розвиток культури на початку ХХ ст.

Тема 28. ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА ТА ЇЇ НАСЛІДКИ

Причини, привід та початок Першої світової війни. Стратегічні плани противників. План Шліффена та його крах. Бойові дії на Балканах та на Кавказі. Кампанія 1915 р. Брусиловський прорив, австро-німецький наступ на Сході, невдача військ Антанти у Дарданеллах. Бойові дії 1916 р. Верденська битва, контрнаступ військ Антанти на р. Соммі, підводна війна. Вплив революції в Росії на хід війни. Вступ у війну США. Операції 1917 р. Антивоєнні виступи у воюючих країнах. Революційні події в Німеччині та Австро-Угорщині. Закінчення війни. Поразка Німеччини та її союзників. Масштаби втрат і руйнувань.

Тема 29. ОБЛАШТУВАННЯ ПОВОЄННОГО СВІТУ

Нова розстановка сил на світовій арені після Першої світової війни. Територіальні зміни. Виникнення нових держав. Створення Ліги нації. Вашингтонська конференція, її рішення. Генуезька конференція 1922 р. Радянсько-німецький договір у Рапалло. Найголовніші постанови Гаазької, Лозаннської та Локарнської конференцій. Наслідки реалізації планів Дауеса (1924) та Юнга (1928). Значення пакту Бріана-Келлога.

Тема 30. СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ РУХИ

Пріоритети і соціальна база лібералізму та консерватизму. Комуністичний рух. Робітничий і соціалістичний рухи.

Тема 31. ІНДУСТРІАЛЬНІ КРАЇНИ ЄВРОПИ ТА АМЕРИКИ

Періоди стабілізації і «проспериті» («процвітання») в 1924-1929 рр. Світова економічна криза 1929 – 1933 рр. Її причини, прояви та наслідки. «Новий курс» Ф. Рузвельта. Народні фронти при владі у Франції та Іспанії. Встановлення нацистської диктатури в Німеччині. Фашистська диктатура в Італії. «Корпоративна система Б. Муссоліні. Громадянська війна в 1936-1939 рр. в Іспанії. Ліберальний реформізм в Англії.

Тема 32. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Загальна характеристика становища у Польщі, Чехословаччині, Угорщині, Румунії, Болгарії та Югославії у 20-30-х роках. Становище українського населення у країнах Центральної і Східної Європи. Російська революція 1917 р. Громадянська війна в Росії: причини, найголовніші події, наслідки. Економічна та соціальна політика більшовиків у 1917-1920 рр. НЕП. Проголошення СРСР.

Встановлення тоталітарного режиму. Індустріалізація та колективізація. Суспільно-політична обстановка в СРСР у 20-30-х роках. Масовий терор.

Тема 33. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У 30-Х РОКАХ

Зовнішньополітичні доктрини провідних країн світу (США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Італії, СРСР, Японії). Загострення суперечностей між Німеччиною, Італією та Японією, з одного боку, Великою Британією та США – з іншого. Японська агресія в Китаї. Окупація Італією Ефіопії. Створення вісі Берлін-Рим-Токіо, захоплення Німеччиною Австрії. Політика «умиротворення» агресорів. Діяльність Ліги націй в умовах наростання небезпеки. Мюнхенська угода й розчленування Чехословаччини. Ліквідація Чехословацької держави. Радянсько-німецьке зближення. Англо-франко-радянські переговори в 1939 р. Радянсько-німецький пакт від 23 серпня 1939 р. і таємний додатковий протокол до нього. Вплив угоди на подальший розвиток подій у світі.

Тема 34. ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА (1939-1945)

Воєнні дії у 1939 – червні 1941 року

Причини, характер та періодизація Другої світової війни. Напад Німеччини на Польщу. Вступ Червоної армії в Західну Україну та Західну Білорусію та приєднання їх до СРСР. Включення до складу Радянського Союзу північної Буковини, Бессарабії, Литви та Естонії. Радянсько-фінська війна. Окупації Німеччиною Данії, Норвегії, Бельгії. Голландії. Розгром Франції. Агресія на Балканах.

Воєнні дії у середині 1941 – 1942 рр.

План «Барбаросса». Напад Німеччини на СРСР. Створення антигітлерівської коаліції. Перебіг бойових дій на німецько-радянському фронті. Напад Японії на Перл-Харбор і початок бойових дій на Тихому океані. Війна в Північній Африці.

Перебіг війни у 1943 р.

Сталінградська битва, її наслідки та значення. Розгром німецьких військ на Орловсько-Курській дузі. Англо-американські війська у Другій світовій війні. Тегеранська конференція, її рішення та значення.

Окупаційний режим у поневолених країнах

Нацистський «Новий порядок» у Європі. Голокост. Рух Опору, його політична орієнтація та форми боротьби.

Воєнні дії в 1944 р.

Наступальні операції Червоної армії. Визволення території СРСР, перенесення воєнних дій у Центральну та Східну Європу. Відкриття Другого фронту в Європі. Успіхи англо-американських військ на Тихому океані та в Європі. Внутрішнє та життя населення у США, Великій Британії, Франції, СРСР, Німеччині та Японії.

Завершення та підсумки війни

Кримська (Ялтинська) конференція. Військова поразка і капітуляція Німеччини. Берлінська (Потсдамська) конференція та її рішення. Розгром Японії. Підсумки, наслідки та уроки Другої світової війни.

Тема 35. СВІТ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Зміни в світі внаслідок Другої світової війни. Створення ООН. Мирні договори з колишніми союзниками Німеччини у війні. Сан-Франциський договір з Японією. Нюрнберзький і Токійський процеси над військовими злочинцями. «План Маршалла».

Тема 36. СПОЛУЧЕНІ ШТАТИ АМЕРИКИ

Зміцнення міжнародного статусу США внаслідок Другої світової війни. Соціально-економічні досягнення і проблеми країни. Особливості суспільно-політичного життя. Основні напрямки зовнішньої політики. Вплив війни в Індокитаї на внутрішньополітичну ситуацію в країні. Президентство Р. Рейгана. «Рейганоміка». Стаза президента Б. Клінтона. Зростання ролі США в міжнародних відносинах після розпаду СРСР і комуністичного блоку. Сучасне становище США. Українці у США. Українсько-американські відносини.

Тема 37. ВЕЛИКА БРИТАНІЯ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Наслідки Другої світової війни для країни. Ліквідація Британської колоніальної імперії. Консервативні уряди М. Тетчер і Дж. Мейджора. «Тетчеризм». Політика лейбористського кабінету Т. Блера. Зовнішньополітичні пріоритети Великої Британії. Сучасне становище Великої Британії. Українці в Британії. Українсько-британські відносини.

Тема 38. ФРАНЦІЯ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Співвідношення політичних сил після визволення. Четверта республіка (1946-1958). Політична боротьба у 40-50-х роках. П'ята республіка. Ш. де Голль. Травневі події 1968 р. Франція у 70-ті рр. Франція за президентства Ф. Міттерана та Ж. Ширака. Сучасне становище Франції. Зовнішня політика Франції. Взаємини з Україною.

Тема 39. НІМЕЧЧИНА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Розкол Німеччини на ФРН і НДР. Західнонімецьке «економічне диво». Об'єднання Німеччини. Економічні й соціальні здобутки та проблеми 90-х років. Прихід до влади соціал-демократів. Німеччина на міжнародній арені. Сучасне становище Німеччини. Українсько-німецькі відносини.

Тема 39. СРСР. ВІДНОВЛЕНІ Й НОВІ НЕЗАЛЕЖНІ ДЕРЖАВИ

Відбудова СРСР після війни. Суспільно-політичне життя. Боротьба за владу після смерті Сталіна. «Відлига» 1953-1954 рр. за часів М. Хрущова. Спроби економічних реформ. Зміни у зовнішній політиці СРСР в період «застою». Л. Брежнєв. Суспільно-політичне життя. Дисидентський рух. Падіння темпів економічного розвитку. Зовнішня політика. Прихід до влади в СРСР нового керівництва на чолі з М. Горбачовим. Політика «гласності». Лібералізація суспільного і культурного життя. Зрушення у зовнішній політиці. Посилення національних рухів і загострення політичної боротьби в СРСР. Серпневий заколот 1991 р. Розпад СРСР.

Росія у 90-х роках. Перехід до ринкової економіки. Політична криза 1993 р. Зовнішня політика. Війни в Чечні. Російсько-українські відносини.

Соціально-економічне та політичне життя Прибалтійських країн, Білорусі,

Молдови, держав Закавказзя та Центральної Азії. Суперечності та локальні збройні конфлікти. Нові незалежні держави на міжнародній арені, їх відносини з Україною.

Тема 40. КРАЇНИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ТА СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Встановлення тоталітарних режимів, соціально-економічний розвиток і політичне життя другої половини 40-х – середини 80-х років. Революції 1989-1991 рр. Розпад Югославії, громадянська війна. Нові держави на Балканах. Інтеграція ряду країн в НАТО та загальноєвропейські структури. Відносини України з державами Центральної та Східної Європи.

Тема 41. КРАЇНИ АЗІЇ ТА АФРИКИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Особливості розвитку країн Сходу у 40-90-ті роки. Розпад колоніальної системи. Етапи деколонізації. Труднощі економічного розвитку молодих держав. Японське «економічне» диво. Китай за часів Мао Цзедуна. Сьогодення КНР. Незалежний розвиток Індії. Економічний і політичний розвиток країн Південно-Східної Азії. Нові індустріальні країни Сходу.

Тема 42. КРАЇНИ БЛИЗЬКОГО І СЕРЕДНЬОГО СХОДУ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Найважливіші події післявоєнного розвитку Ірану, Пакистану, Афганістану. Утворення Держави Ізраїль. Виникнення і загострення Близькосхідної проблеми. Арабо-Ізраїльські війни. Економічний та політичний розвиток країн Сходу у 80-90-х роках.

Тема 43. КРАЇНИ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Прискорення економічного розвитку латиноамериканських країн після війни. Нестабільність політичного життя в регіоні: втручання іноземних держав, військові перевороти, диктаторські режими. Кубинська революція 1959 р. і її вплив на сусідні країни. Ліквідація військово-диктаторських режимів і встановлення конституційного ладу. Інтеграційні процеси в Латинській Америці. Українці в країнах регіону.

Тема 44. МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Поділ світу на два ворогуючих блоки у другій половині 40-х – першій половині 50-х років. Початок «холодної війни». Протистояння НАТО і Варшавського договору. Проблеми роззброєння. Рух за мир. Втручання наддержав у внутрішні справи країн. Нарада з питань безпеки і співробітництва в Європі. Проблема мирного врегулювання конфліктів на Сході. Радянсько-афганська війна. Кінець «холодної війни». Перехід від конфронтації до співробітництва. Американсько-радянські угоди. Нова роль центрально- і східноєвропейських країн на міжнародній арені. Проблеми врегулювання конфліктних ситуацій у світі. ООН на сучасному етапі. Інтеграційні процеси в Європі, Америці, Азії.

Тема 45. КУЛЬТУРА КРАЇН ЗАРУБІЖНОГО СВІТУ В ХХ СТ.

Загальна характеристика напрямків розвитку культури. Освіта в зарубіжних країнах. Науково-технічна революція, найвизначніші відкриття, поява нових галузей наук. Освоєння космосу. Роль науки у вирішенні глобальних проблем сучасності. Здобутки вчених у галузі фізики, хімії, медицини, біології. Роль гуманітарних наук в утвердженні загальнолюдських цінностей. Основні тенденції у розвитку літератури, образотворчого мистецтва, театру, кіно, архітектури, музики. Спорт ХХ ст. Олімпійський рух.

Тема 46. СВІТ НА МЕЖІ ДВОХ ТИСЯЧОЛІТЬ

Загальна характеристика глобальних проблем сучасності: екологічних, військово-політичних, соціально-економічних, етнічних. Шляхи вирішення глобальних проблем. Китай на шляху до світового лідерства. Зміни ідеології та політичного курсу РФ на початку ХХІ ст. Загарбницькі війни РФ на теренах колишнього СРСР (Придністров'я, Грузія, Україна). Зміни в світових геополітичних процесах. Велика Сімка. Велика Двадцятка. Втрата світового лідерства США за часів президенства Б.Обами та Д. Трампа. Причини та наслідки. Спроби відновлення статусу в період президенства Д. Байдена. Російська агресія в Україні (2014-2023). Причини та наслідки. Вплив російсько-української війни на світову геополітику.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Балух В.О. Візантиністика: Курс лекцій. Чернівці : Книги ХХІ, 2006. 606 с.
2. Балух В.О., Коцур В.П. Історія середніх віків: у 2-х т. Т.1. Раннє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2009. 497 с.; Т.2. Високе і пізнє Середньовіччя: курс лекцій. Чернівці: ТОВ «Видавництво «Наші книги», 2010. 616 с.
3. Барсенков А.С., Вдовин А.И. История России. 1917–2004. М.: Аспект Пресс, 2005. 816 с.
4. Блок М. Феодальне суспільство. К.: Вид. дім «Всесвіт», 2001. 528 с.
5. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки 1945-2002 роки. Київ: Либідь, 2004. 621 с.
6. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки. 1918-1945 роки. Київ: Слово, 2008. 621 с.
7. Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посіб. / 6-те видання. К.: Істина, 2009. 768 с.
8. Головченко В. І. Нова історія Азії та Африки: Колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.): нав. посібник / В. І. Головченко, В. А. Рубель. К.: Либідь, 2010. 520 с.
9. Гордієнко В.В., Гордієнко Г. М. Кривошея І.І. Історія середніх віків. Практикум. Частина І: навч. посібник. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2013. 576 с.
10. Дахно І.І. Історія країн світу: Довідник. К.: Центр учбової літератури, 2007. 816 с.

11. Дильонгова Г. Історія Польщі 1795–1990 / Пер. з пол.. М. Кірсенка. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 239 с.
12. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ століття). Курс лекцій: Навч. посібник / В. І. Яровий, П.М.Рудяков, В.П.Шумило та ін. К. «Либідь», 2001. 632 с.
13. Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики. ХХ – початок ХХІ ст.: Навч. посіб. 2-ге вид., без змін (В.Ф. Салабай, І.Д. Дудко, М.В. Борисенко, М.П. Чуб. К.: КНЕУ, 2008. 368 с.
14. Історія сучасного світу: Навч. посіб. К.: Знання, 2006. 551 с.
15. Історія сучасного світу: соціально-політична історія ХV–ХХ ст.: Навч. посіб. / Ю.А. Горбань, Б.І. Білик, Л.В. Дячук та ін.; За ред. Ю.А. Горбаня. К.: Знання, 2007. 489 с.
16. Козицький А.М. Новітня історія Азії та Африки. Львів: «Афіша», 2005. 430 с.
17. Крижанівський, О. П. Історія Стародавнього Сходу [Текст]: підруч. для студ. істор. спец. вищ. навч. закл. / О. П. Крижанівський. Вид. 3-е, стер. К.: Либідь, 2006. 589 с.
18. Крижановська О.О., Крижановський О.П. Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя. Курс лекцій. К.: «Либідь», 2006. 326 с.
19. Макаруч В.С. Загальна історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Вид. 6-те, доп. К.: Атика, 2009. 624 с.
20. Мартиненко А.К., Мартиненко Б.А. Міжнародні відносини 1945–1975 років: Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавництво «Ліра», 2007. 366 с.
21. Мицик Л.М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-2007). К.: Академвидав, 2008. 543 с.
22. Орлова Т. В. Історія сучасного світу (ХV-ХХІ століття): навчальний посібник. Київ: Вікар, 2008. 552 с.
23. Орлова Т.В. Всесвітня історія. Історія цивілізацій: навчальний посібник / Т.В. Орлова. Київ: Знання, 2012. 446 с.
24. Попович М. Червоне століття. К.: АртЕк, 2007. 888 с.
25. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу. К.: Либідь, 2000. 736 с.
26. Рубель В.А. Історія цивілізацій доколумбової Америки. К.: Либідь, 2005. 504 с.
27. Світ у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст.: основні тенденції політичного та соціально-економічного розвитку. Навч. посіб. / Олександр Сич, Андрій Мінаєв; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Наші книги, 2010. 199 с.
28. Священко З. В. Історія Росії ХVІІІ – початку ХХ століття. Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. 558 с.
29. Священко З.В. Історія слов'янських народів: навчальний посібник: в 2 ч. Умань : ПП Жовтий ОО, 2011. Ч.2. Московська держава в ХІІ – ХVІІ ст.
30. Священко З.В. Історія слов'янських народів: навчальний посібник: в 2 ч. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. Ч. 1. Південні і західні слов'яни з найдавніших часів до середини ХVІІ ст.

31. Священко З.В. Новітня історія слов'янських народів : навчальний посібник: в 2 ч. Умань : ПП Жовтий О. О., 2012. Ч. 1. (1918 – 1945). 479 с.
32. Сокирська В.В. Нова історія країн Європи та Америки: Навчальний посібник. У двох частинах. Умань: ПП Жовтий О.О., 2013.
33. Сокирська В.В. Новітня історія країн Європи та Америки: Навчальний посібник. У двох частинах. Умань: ПП Жовтий О.О., 2013.
34. Терещенко Ю.І. Україна і європейський світ: Нарис історії від утворення Старокиївської держави до кінця XVI ст.: Навч. посібник. К.: Перун, 1996. 496 с.
35. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття. К.: Генеза, 2005. 816 с.

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії та методик навчання

(Протокол №15 від 10 квітня 2023 р.).

Голова предметної комісії

Ірина КРИВОШЕЯ

В.о. завідувача кафедри

В'ячеслав ГОРДІЄНКО

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**